

N:o 4.

Ank. till Riksd. kansli den 17 mars 1904 kl. 2 e. m.

Första Kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande n:o 3, i anledning af väckt förslag rörande ändring af 22 § i kungl. förordningen den 24 oktober 1885, angående försäljning af vin, maldrycker m. m.

Med anledning af en inom Andra Kammarerna af herr *O. G. Eklund* afgifven motion, n:o 175, har Andra Kammarerna i enlighet med sitt andra tillfälliga utskotts hemställan, beslutit för sin del:

»att Riksdagen må i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t i gällande förordning angående försäljning af vin, maldrycker m. m. vidtaga den förändring, att ur 22 § 2 mom. uteslutes bestämmelsen, att försäljning till förtäring på stället af de icke spirituösa dryckerna, hvarom i förordningen är fråga, må i hufvudstaden idkas endast efter därtill erhållet tillstånd.»

Sedan detta beslut blifvit Första Kammarerna delgifvet, har denna kammar hänvisat ärendet till sitt tillfälliga utskott n:o 1.

Efter att hafva återgifvit motionärens yrkande, anför Andra Kammarerna utskott följande:

»Till stöd för denna hemställan anför herr *Eklund*, att af stadgandena i 8 och 22 §§ af förordningen den 24 oktober 1885 framgår, att i hela landet, utom i Stockholm, rättigheten att tillhandahålla allmänheten kokadt

kaffe, té, chokolad samt andra tillagade icke spirituösa drycker, är oberoende af tillstånd från vederbörande myndighet och endast förutsätter en enkel anmälan, medan däremot i hufvudstaden erfordras *tillstånd* af öfverståthållareämbetet till försäljning af nyssnämnda icke spirituösa drycker. Motionären finner denna olikhet mellan Stockholm och det öfriga landet alldeles oförklarlig samt erinrar, att genom den af öfverståthållareämbetet utfärdade kungörelsen af den 31 mars 1886, däri bland annat stadgas, att klagan ej må föras öfver öfverståthållareämbetets beslut i nu angifna hänseenden, blir den, som söker tillstånd att försälja kaffe, té, chokolad och dylika drycker, helt och hållet underkastad öfverståthållareämbetets godtycke. Kändt är också, säger motionären, att det i Stockholm är hardt när omöjligt att erhålla tillåtelse att öppna en servering, där enbart tillagade icke spirituösa drycker tillhandahållas allmänheten. Åtskilliga exempel anföras på de svårigheter, som mött, och det godtycke, som visats från den tillståndsgifvande myndighetens sida, när rättighet begärts att öppna absolutistkaféer; och motionären anser sig däraf ej kunna komma till annan uppfattning, än att det är antingen motvilja för dylika kaféer eller omsorg för de i kringliggande trakt varande ölkaféerna, som diktera polismyndigheternas ståndpunkt.

De anförda exemplen visa, enligt motionärens mening, tydligt, att den rätt, som i § 22 mom. 2 af nu gällande förordning tillerkännes öfverståthållareämbetet, i allra högsta grad försvårar, ja rent af omöjliggör alla försök att i Stockholm få till stånd kaféer och matserveringsställen, där rusdrycker ej få förekomma. Detta förhållande synes så mycket mer upprörande, som förordningen för hela landet i öfrigt såsom allmän regel fastslår, att för sådan art af servering icke behöfves annat än en anmälan af kvalificerad person, och det i Stockholm, måhända i högre grad än annorstädes, behöfs så många absolutistiskt ordnade serveringslokaler som möjligt.

Då motionären icke kan finna något rimligt skäl till ifrågavarande undantagsbestämmelse för Stockholm, föreslår han den förändring i 22 § 2 mom. af kungl. förordningen den 24 oktober 1885, att nämnda undantagsbestämmelse uteslutes.»

»På sätt herr Eklund anmärkt, synes det utskottet obestriddigt, att några hållbara skäl för den i förordningen stadgade undantagsbestämelsen för hufvudstaden åtminstone icke numera torde kunna anföras. Tvärtom förefaller det utskottet önskvärdt, att i Stockholm lika väl som annorstädes i landet allt göres för att bereda möjlighet för de icke rus-

gifvande dryckerna att upptaga konkurrensen med ölet. Detta synes utskottet desto angelägnare, om, såsom ju är att önska och hoppas, jämväl svagdrickat kommer att likställas med öfriga i förordningen omhandlade, icke spirituösa drycker. Tydligen bör lika litet i Stockholm som i det öfriga landet svagdrickshandeln vara underkastad några onödigt inskränkande bestämmelser; och allra minst bör det i hufvudstaden få ligga i polismyndighetens händer att utan anförda skäl godtyckligt förbjuda försäljning af den alkoholsvaga och billiga folkdryck, hvars utbredning man genom den nya lagstiftningen rörande svagdrickat afsett att främja.»

För egen del får utskottet först fästa uppmärksamhet därå, att kungl. förordningen den 24 oktober 1885 innehåller väsentligen olika bestämmelser i fråga om försäljning af vin och maldrycker å ena samt försäljning af tillagade icke sprithaltiga drycker å andra sidan. Sålunda är i afseende å utskänkning af de icke sprithaltiga dryckerna ej meddelad någon allmänt gällande föreskrift rörande den senaste tid på dagen, då sådant utskänkingsställe får hållas öppet, och flera andra af de för försäljningen af sprithaltiga drycker meddelade bestämmelser gälla icke i afseende å försäljningen af de icke sprithaltiga. Enligt 8 § 1 mom. erfordras, om näringsidkaren är välfrejdad, för rätt att utöfva sistnämnda slag af försäljning endast vederbörlig anmälan.

Men utskänkning af de icke sprithaltiga dryckerna har emellertid icke ansetts kunna helt och hållet frigifvas. Önskar den, som icke har god frejd, att idka sådan försäljning, måste han enligt 8 § 2 mom. söka tillstånd hos Konungens befallningshafvande, som efter vederbörandes hörande äger pröfva, huruvida försäljningsrätt ändock må medgifvas eller ej. I 14 § stadgas vidare, att om å sådant försäljningsställe, som i 8 § sägs, visa sig oordningar eller därstädes bedrifves osedlighet, och sådant, oaktadt skedd erinran från magistraten, kommunalnämnden eller länsmannen, fortfar, så att rörelsens innehafvare anses icke vara lämplig att vidare förestå densamma; då äger magistraten eller kommunalnämnden att förbjuda rörelsens fortsatta bedrifvande. Sådant förbud må ock omedelbarligen meddelas af Konungens befallningshafvande, sedan rörelsens innehafvare äfvensom magistraten eller kommunalnämnden blifvit hörda.

Lagstiftaren har således, enligt hvad nu omförmälda bestämmelser gifva vid handen, förutsatt, att utskänkning af icke sprithaltiga drycker,

ehuru dessa drycker i och för sig böra anses oskadliga, likväl kan gifva anledning till oordningar, samt i de fall, då särskild anledning förefinnes till tvifvel om näringsidkarens lämplighet, föreskrifvit, att för rättigheten till verksamhetens utöfvande erfordras särskildt tillstånd. Uppenbarligen kunna de faror, man genom dessa bestämmelser velat förebygga, lättare förekomma i en stor stad än annorstädes, och detta är utan tvifvel anledningen, hvarför rätt till utskänkning af icke sprithaltiga drycker i hufvudstaden gjorts för enhvar, som vill utöfva sådan näring beroende af särskildt tillstånd.

Den sålunda öfverståhållareämbetet medgifna rätt att bestämma om dylika utskänkingsrättigheter kan emellertid icke gärna sägas hafva beagnats på sådant sätt, som antyder motvilja för utskänkning allenast af icke sprithaltiga drycker. Antalet olika slag af rättigheter att utskänka sprithaltiga drycker med däraf följande rätt att försälja äfven icke sprithaltiga uppgick nämligen år 1899 till 697, år 1900 till 648, år 1901 till 655, år 1902 till 642 och år 1903 till 648, hvaremot antalet rättigheter att utskänka allenast icke sprithaltiga drycker uppgick år 1899 till 56, år 1900 till 79, år 1901 till 103, år 1902 till 113 och år 1903 till 140. Således har under de nämnda åren antalet rättigheter af förstnämnda slag minskats, hvaremot antalet rättigheter af sistnämnda slag mera än fördubblats.

Med hänsyn till nu i korthet antydda förhållanden anser sig utskottet icke böra förorda upphäfvande af det i 22 § 2 mom. af ifrågavarande förordning meddelade undantagsstadgande, enligt hvilket försäljning till förtäring på stället af icke sprithaltiga drycker må i hufvudstaden idkas endast efter därtill erhållet tillstånd. Snarare kunde, på grund af utskottet lämnade upplysningar ifrågasättas, att detta undantagsstadgande borde utsträckas att gälla äfven för andra af rikets största städer, åtminstone för Göteborg.

Med motionärens förslag har säkerligen ej heller åsyftats att vinna en obundenhet, som skulle öka faran af missbruk vid försäljningsrättens utöfvande, utan är samma förslag hufvudsakligen afgifvet endast i anledning däraf, att, enär enligt § 6 mom. 2 af öfverståhållareämbetets kungörelse den 31 mars 1886 klagan icke skulle få föras öfver ämbetets beslut i fråga om rättighet till utskänkning af de icke sprithaltiga dryckerna, motionären ansett den, som söker tillstånd till sådan försäljning, vara helt och hållet beroende af ämbetets godtycke. Vore nu förhållandet sådant, förefunnes nog skäl att söka häri åstadkomma ändring. Ty, äfven

om godtycke hittills icke förekommit, måste dock anses högst olämpligt, att den, som vill och kan utöfva en i och för sig oskadlig näringsverksamhet på ett för samhället gagnande sätt, skall i fråga om rättighet därtill vara oåterkalleligen beroende af en underordnad myndighets beslut, mången gång måhända grundadt på mer eller mindre ofullständiga uppgifter, hvilka den sökande icke kommit i tillfälle att bemöta.

Men enligt utskottets åsikt är den uppfattning, som i berörda hänseende fått göra sig gällande, icke riktig. Uti 22 § 2 mom. af kungl. förordningen den 24 oktober 1885 stadgas, jämte förutnämnda föreskrift om skyldighet att söka tillstånd till försäljning, att öfverståthållareämbetet »äger, med ledning af grunderna för denna förordning, meddela de närmare bestämmelser i ämnet, som kunna anses erforderliga». Af detta bemyndigande kan icke gärna följa rättighet för öfverståthållareämbetet att tillerkänna sina egna beslut den bindande kraft, att de icke få öfverklagas, åtminstone icke i andra fall än då motsvarande bestämmelse förekommer uti den gällande allmänna förordningen. Men denna förordning innehåller icke någon sådan bestämmelse i fråga om beslut rörande försäljning af de icke sprithaltiga dryckerna, hvadan omförmälda bestämmelse i § 6 mom. 2 af öfverståthållareämbetets kungörelse enligt utskottets uppfattning icke är giltig. Uti de särskilda fall, som omförmålas af motionären, hade därför den önskade rättelsen bort sökas genom underdåniga besvär. Denna utväg har emellertid, såvidt känt är, icke anlåtats uti dessa eller andra likartade fall, och det är således ej heller känt, att Kungl. Maj:t funnit sig förhindrad att till pröfning upptaga besvär öfver öfverståthållareämbetets beslut i dylika frågor. Vid sådant förhållande kan icke anses ådagalagdt, att behof af uttalande från Riksdagens sida ännu förefinnes.

Utskottet hemställer alltså,

att Första Kammaren måtte för sin del finna
förevarande motion icke till någon åtgärd föranleda.

Stockholm den 17 mars 1904.

På utskottets vägnar:

C. A. SJÖCRONA.